

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

**Кафедра адміністративного, цивільного та господарського права і
процесу**

ПОГОДЖЕНО:

Завідувач кафедри,

доктор юридичних наук, професор

Ніщимна С.О.

«___»_____2019 р.

СИЛАБУС

**навчального курсу «Земельне право»
спеціальність 081 «Право»
форма навчання: денна**

РОЗРОБНИК:

викладач кафедри,

Зенченко О.О. _____

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри адміністративного,
цивільного та господарського права і
процесу

Протокол № ___ від «__» _____ 2019 р.

Кредити та кількість
годин:

3 кредити ECTS; години: 22 лекційних, 22
семінарських та 46 самостійна робота.

Чернігів 2019

Анотація курсу

Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави та належить до важливих об'єктів матеріального світу.

Значення землі, її важливість для життя людини в цілому зумовили той факт, що земля є предметом правового регулювання багатьох галузей права.

Але, основне місце серед галузей все ж таки належить земельному праву.

Земельне право є однією з найважливіших галузей права нашої держави. Воно вивчає суспільні відносини між суб'єктами стосовно реалізації права власності на землю, а також з питань володіння, користування та розпорядження землею.

Аналіз норм земельного права дає підстави стверджувати, що регулювання земельних відносин ґрунтується на: поєднанні врегулювання використання землі як природного ресурсу, територіального базису та основного засобу виробництва; різноманітні форм власності на землю та інші природні ресурси; достатності повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо врегулювання земельних відносин на своїх територіях; визнанні рівності учасників земельних відносин у здійсненні захисту своїх прав на землю; державному управлінні використанням та охороною земельних ресурсів незалежно від форм власності та інших прав на землю.

Ця дисципліна тісно переплітається з теорією держави і права, екологічним правом, аграрним правом, цивільним правом, адміністративним правом, кримінальним правом та складає підґрунтя для цілісного розуміння змісту та вивчення багатьох правничих дисциплін. При вивченні цієї дисципліни буде зроблено ставку на поєднання традиційних (звичних) форм роботи – лекція, обговорення питань семінару, а також використовуватимуться робота з текстами, розробка схем, таблиць, підготовка наукових доповідей, написання творчого завдання-есе, вирішення практичних завдань (ситуаційні задачі), підготовка презентацій, складання тематичних тестів. Вивчаючи цей курс ви матимете можливість долучитись до дискусій з приводу важливих питань проведення земельної реформи в Україні, що має змінити порядок обігу та використання земель.

Мета курсу

Метою навчальної дисципліни є засвоєння здобувачами вищої освіти, в першу чергу, особливостей земельного законодавства, ознайомлення з науковими працями в даній галузі, а також із практикою функціонування суб'єктів земельного права. Крім цього метою також є засвоєння норм права, які регулюють відносини, що складаються з приводу володіння, користування землею (земельними ділянками), способами раціонального використання та цільового призначення земель, засоби захисту щодо охорони земель, права та обов'язки землевласників та землекористувачів, роль земельного права в світлі гарантованого Конституцією права всіх громадян на землю, нерозривний зв'язок норм права з їх практичним застосуванням.

Організація навчання

Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Самостійна робота
Розділ 1. Загальна частина (Земельне право як галузь права)						
1	Тема 1. Поняття, предмет, методи та система земельного права України. Джерела земельного права України	8	2	2	-	4
2	Тема 2. Земельна	8	2	2	-	4

	реформа в Україні. Земельні правовідносини.					
3	Тема 3. Право власності на землю та право землекористування. Гарантії прав на землю.	8	2	2	-	4
4	Тема 4. Плата за землю. Державний земельний кадастр. Моніторинг земель.	8	2	2	-	4
5	Тема 5. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства.	8	2	2	-	4
Розділ 2. Особлива частина (Правовий режим земель в Україні)						
6	Тема 6. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення.	10	2	2	-	6
7	Тема 7. Правовий режим земель житлової та громадської забудови.	8	2	2	-	4
8	Тема 8. Правовий режим земель природно- заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.	8	2	2	-	4
9	Тема 9. Правовий режим земель оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення.	8	2	2	-	4
10	Тема 10. Правовий режим земель лісогосподарського призначення та земель водного фонду	8	2	2	-	4
11	Тема 11. Правовий режим земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.	8	2	2	-	4
Всього годин за курсом		90	22	22	-	46

Завдання до семінарських занять

Семінарські заняття

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми та підготувати відповідну добірку нормативно-правових актів. Наявність конспекту з всіх тематичних питань, нормативних актів та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від Вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 1 бал.

Плани семінарських занять

Тема 1. Поняття, предмет, методи та система земельного права України. Джерела земельного права України

1. Поняття, предмет та методи земельного права.
2. Принципи земельного права.
3. Функції земельного права.
4. Система земельного права.
5. Поняття та зміст джерел земельного права.
6. Конституція, як джерело земельного права.
7. Земельний кодекс, як джерело земельного права.
8. Підзаконні акти, як джерела земельного права.
9. Міжнародні договори, як джерела земельного права України.

Література: основна № 1,5,11-14,16,20,24,26,27,31,32; допоміжна № 1-8, 26.

Тема 2. Земельна реформа в Україні. Земельні правовідносини

1. Поняття та зміст земельної реформи.
2. Етапи проведення земельної реформи
3. Поняття та структура земельних правовідносин.
4. Класифікація земельних правовідносин.
5. Земельно-правові норми.
6. Виникнення, зміна та припинення земельних правовідносин.

Література: основна № 5, 11-14,16,17,20,24-27,33; допоміжна № 1-8, 26.

Тема 3. Право власності на землю та право землекористування. Гарантії прав на землю

1. Право власності на землю.
2. Суб'єкти права власності на землю.
3. Поняття спільної власності на земельну ділянку.
4. Права та обов'язки власників земельних ділянок.
5. Право користування землею.
6. Право земельного сервітуту.
7. Добросусідство. Обмеження прав на землю.
8. Захист прав на землю.

Ситуаційні задачі:

Задача 1. Іноземний громадянин звернувся до держадміністрації із заявою про надання йому у м. Ужгород в оренду земельної ділянки під забудову. Держадміністрація

відмовила йому, посилаючись на те, що надання земельних ділянок в оренду у межах міста є компетенцією місцевого самоврядування.

З'ясуйте, які питання необхідно вирішити іноземному громадянину для того, щоб отримати в оренду земельну ділянку під забудову.

Визначте коло нормативних актів, які регулюють ці питання.

Задача 2. Приватний нотаріус посвідчив договір купівлі-продажу садового будинку та земельної ділянки площею 0,12 га, набувачем яких був громадянин Білосусі Х.

За одержанням державного акту про право приватної власності на землю Х. звернувся до районної філії Центру державного земельного кадастру. У видачі акту та його державній реєстрації Х. було відмовлено, оскільки при укладенні договору не було дотримано вимог ст. 132 Земельного кодексу України щодо змісту угод про перехід права власності на земельну ділянку. Крім того, філією поставлена під сумнів сама можливість Х. бути стороною даного договору.

Дайте правову оцінку дії філії Центру державного земельного кадастру.

Література: основна № 5,7, 10-14, 16, 20-24, 26-29, 32,33; допоміжна № 1-3, 10, 17,20,23,31.

Тема 4. Плата за землю. Державний земельний кадастр. Моніторинг земель

1. Загальна характеристика плати за землю.
2. Ставки земельного податку.
3. Пільги щодо плати за землю. Сплата податку.
4. Поняття і загальна характеристика земельного кадастру. Органи ведення Державного земельного кадастру.
5. Структура державного земельного кадастру. Порядок ведення державного земельного кадастру.
6. Кадастровий план земельної ділянки. Кадастровий номер земельної ділянки. Кадастровий облік земельних ділянок.
7. Поняття та етапи проведення державного моніторингу земель.
8. Об'єкти та класифікація моніторингу.

Ситуаційні задачі:

Задача 1. До сільської ради звернулася Д. із заявою про надання у приватну власність присадибної земельної ділянки площею 0,25 га, яка раніше була у неї в користуванні. Сільська рада прийняла відповідне рішення про приватизацію земельної ділянки, землевпорядні органи відвели на місцевості значну ділянку.

Після смерті Д. її син як спадкоємець звернувся до нотаріуса з проханням видати свідоцтво про спадщину на вказану земельну ділянку. Нотаріус відмовив у вчиненні такої дії, вважаючи спадкоємця не належним власником означеної земельної ділянки.

Проаналізуйте правомірність дії нотаріуса.

Задача 2. Фермер К. використовував на праві власності земельну ділянку сільськогосподарських угідь площею 30 га. Навесні він звернувся до райдержадміністрації із заявою про надання йому в оренду ще 20 га з метою організації літніх відгінних пасовищ.

Глава райдержадміністрації, розглянувши заяву, своїм розпорядженням відмовив фермеру в наданні додаткової земельної ділянки, мотивуючи це відсутністю вільних земель запасу.

Фермер К. оскаржив розпорядження в господарському суді.

Чи підлягає скарга задоволенню?

Література: основна № 5,10-14,16,20,24,28,32,33; допоміжна № 5,10-16,20,24,33.

Тема 5. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства

1. Поняття та види юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства.
2. Підстави юридичної відповідальності в земельному праві України.
3. Особливості цивільно-правової, кримінально-правової, адміністративно-правової відповідальності за порушення земельного законодавства.

Ситуаційні задачі:

Задача 1. У 2000 році міським жителям були надані в оренду строком до 2014 р. земельні ділянки площею по 0,03 га для індивідуального городництва. 2014 року громадяни звернулись до сільської ради з вимогою про передачу їм у приватну власність указаних земельних ділянок, посилаючись на Закон України "Про оренду землі", за яким орендарі мають право на отримання орендованої земельної ділянки у власність.

Вирішіть справу.

Задача 2. До сільської ради звернулася А. з клопотанням про передачу їй у власність земельної ділянки, якою вона користувалась безперервно протягом 15 років. Документів, які б свідчили наявність прав на цю земельну ділянку, вона не мала. Сільська рада відмовила їй у клопотанні, посилаючись на те, що земельна ділянка, якою А. користується, належить до городніх земель і не може передаватись у приватну власність.

Вирішіть справу. Який порядок набуття права на земельну ділянку за давністю користування?

Література: основна № 5,10-16,20,32,33; допоміжна № 1-3,18,26,28,30.

Тема 6. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення

1. Поняття, загальна характеристика і склад земель сільськогосподарського призначення.
2. Особливості правового режиму сільськогосподарських земель.
3. Правовий режим земель, що надані державним і комунальним сільськогосподарським підприємствам, установам та організаціям.
4. Правовий режим земель, що надані сільськогосподарським підприємствам, установам та організаціям.
5. Правовий режим особистого селянського господарства.
6. Правовий режим земель, що надані фермерським господарствам.
7. Земельні ділянки для ведення садівництва, городництва, сінокосіння і випасання худоби.

Література: основна № 1,5,8,11,12,16,19,20,24,28,32,33; допоміжна № 1, 2,7, 9, 10,14,15,18,22,32.

Тема 7. Правовий режим земель житлової та громадської забудови.

1. Поняття та склад земель житлової та громадської забудови.
2. Правовий режим земель житлово-будівельних (житлових) кооперативів та земель багатоквартирних житлових будинків.
3. Правовий режим земель гаражно-будівельних кооперативів.
4. Особливості правового режиму земель громадської та житлової забудови.

Література: основна № 5,8,9,11,12,16,20,24,28,32,33; допоміжна № 1, 2, 7,9,10,12,13,18,22,28,32.

Тема 8. Правовий режим земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.

1. Поняття та зміст земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.
2. Поняття земель іншого природоохоронного призначення.
3. Класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.
4. Форми власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду.
5. Правові засади функціонування територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
6. Землі територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Література: основна № 5,6, 10-12, 15,16,20,24,27,28,32,33; допоміжна № 1,2,8,11, 18.

Тема 9. Правовий режим земель оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення

1. Поняття особливо охоронюваних територій.
2. Правовий режим земель рекреаційного призначення.
3. Правовий режим земель оздоровчого призначення.
4. Правовий режим земель історико-культурного призначення.

Ситуаційні задачі.

Задача 1. На прохання відпочиваючих, які мають особистий автомобільний транспорт, адміністрація оздоровчого санаторію, що знаходиться на березі Азовського моря, дозволила спорудити автомобільну стоянку в межах прибережної смуги моря. Державний інспектор з контролю за використанням та охороною земель на підставі виявлення порушень земельного законодавства зафіксував правопорушення та передав матеріали перевірки до прокуратури.

Вкажіть порядок та особливості земель оздоровчого призначення. Визначте права та обов'язки державного інспектора з контролю за використанням і охороною земель.

Задача 2. На земельній ділянці, яка була отримана у власність для індивідуального житлового будівництва, С. вирішив влаштувати водозабірну свердловину для забезпечення водою і встановив вітроелектрогенератор. З метою благоустрою земельної ділянки він також зрубав дерева, які росли на межі із сусідньою земельною ділянкою, не погодивши вирубку з сусідом.

Чи мав право С. здійснювати зазначені дії? У чому полягає зміст добросусідства? Які органи наділені повноваженнями вирішення земельних спорів щодо додержання громадянами правил добросусідства?

Література: основна № 5,6,10-12,15,16,20,24,27,28,32,33; допоміжна № 1,2, 11, 18.

Тема 10. Правовий режим земель лісогосподарського призначення та земель водного фонду.

1. Поняття земель лісогосподарського призначення. Лісовий фонд України.
2. Користування земельними ділянками лісового фонду.
3. Права і обов'язки лісокористувачів. Захист їх прав та законних інтересів.
4. Лісовпорядкування, державний облік лісового фонду, державний лісовий кадастр.
5. Відповідальність за порушення лісового законодавства.

6. Поняття земель водного фонду.
7. Право власності та користування землями водного фонду.
8. Державний водний кадастр, державний облік вод.
9. Відповідальність за порушення водного законодавства.

Література: основна № 5-6,10-12,15,16,20,24,28,32,33; допоміжна № 1,2,4,6, 18,28,30.

Тема 11. Правовий режим земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

1. Поняття та зміст земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.
2. Правовий режим земель промисловості.
3. Правовий режим земель транспорту.
4. Правовий режим земель зв'язку та енергетики.
5. Правовий режим земель наданих для потреб оборони.

Література: № 5-6, 10-12,15,16,20,24,28,30,32,33; допоміжна № 1,2,10,18,21.

Завдання для самостійної роботи

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижчезазначених питань або відтворити матеріал у вигляді схем чи таблиць, якщо іде мова про порівняльний аспект (при бажанні здобувача вищої освіти, можливе застосування мультимедійного обладнання для презентацій). Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене в обсязі не менше 2-3-х сторінок рукописного чи 2-х сторінок друкованого тексту.

1. Земельне право, як навчальна дисципліна.
2. Земельне право, як наука.
3. Співвідношення земельного права з суміжними галузями права.
4. Земельна реформа як складова економічної реформи.
5. Легалізація ринку землі в Україні.
6. Земельні ранти в Україні.
7. Публічна земельна карта України.
8. Відшкодування збитків власникам землі та землекористувач.
9. Поняття і загальна характеристика земельних спорів.
10. Підстави набуття права на землю.
11. Порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами.
12. Набуття права власності на земельну ділянку при переході права на житловий будинок, будівлю, а також права на земельну ділянку за давністю користування (набувальна давність).
13. Перехід права власності або споруду.
14. Підстави припинення права власності на земельну ділянку.
15. Підстави припинення права користування земельною ділянкою.
16. Право власності на ліси.
17. Органи, які регулюють лісові правовідносини та їх компетенція.
18. Контроль за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів.
19. Спори у галузі охорони, захисту, використання та відтворення лісів.
20. Водокористування.

21. Охорона водних об'єктів.
22. Державне управління і контроль у галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів.
23. Характеристика територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову, естетичну, господарську, а також історико-культурну цінність.
24. Державне управління землями на яких розміщені об'єкти, що мають особливу екологічну, наукову, естетичну, господарську, а також історико-культурну цінність.
25. Охорона територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову, естетичну, господарську, а також історико-культурну цінність.
26. Управління в галузі організації, охорони та використання природно-заповідного фонду.
27. Правовий режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
28. Правове забезпечення пріоритетності земель сільськогосподарського призначення.
29. Суб'єкти права сільськогосподарського землекористування та загальна характеристика їх правового статусу.
30. Фермерське землекористування.
31. Землекористування сільськогосподарських кооперативів.
32. Відшкодування шкоди та втрат сільськогосподарського виробництва.
33. Землі для об'єктів загального користування.
34. Визначення меж населених пунктів.
35. Статус земель населених пунктів.
36. Загальна характеристика економіко-правового механізму у галузі використання, охорони та відтворення земель.
37. Правове регулювання плати за землю, її поняття, форми та види.
38. Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель.

Література: основна № 5-8, 10-14,16,20,24,28,29,32,33; допоміжна №1-8,15,18,20-22,26,29,31.

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді рукописного есе обсягом до 5 сторінок за темою яка обирається з нижченаведеного переліку або індивідуальною темою погодженою з викладачем. При написанні есе доцільним буде скористатись порадами за посиланням: <http://www.golos.com.ua/>; <http://pravoua.com.ua/ua/index.php?linkmy=golovna>; <http://ukurier.gov.ua/>; <https://pidruchniki.com>; <https://rada.gov.ua.>; http://irbis-nbuv.gov.ua/info_law.html; <https://juristoff.com/resyrsi/biblioteka>.

Тематика есе:

1. Загальна характеристика земель промисловості: їх склад і форми використання.
2. Загальна характеристика земель транспорту: їх склад і форми використання.
3. Загальна характеристика земель зв'язку: їх склад і форми використання.
4. Загальна характеристика земель енергетики: їх склад і форми використання.
5. Загальна характеристика земель оборони та іншого призначення: їх склад і форми використання.
6. Особливості управління землями промисловості.
7. Особливості управління землями транспорту.

8. Особливості управління землями зв'язку.
9. Особливості управління землями енергетики.
10. Особливості управління землями оборони та іншого призначення.
11. Загальна характеристика управління у галузі земельних відносин.
12. Система і повноваження органів управління у галузі земельних відносин.
13. Поняття функцій управління у галузі земельних відносин та їх система.
14. Планування використання земель.
15. Встановлення меж адміністративно-територіальних утворень.
16. Розподіл та перерозподіл земель.
17. Обмеження права користування землями водного фонду.
18. Загальна характеристика законодавства зарубіжних країн про земельну реформу.
19. Перетворення відносин земельної власності і землекористування в країнах Центральної та Східної Європи.
20. Перетворення відносин земельної власності та землекористування в Китаї й інших країнах Південно-Східної Азії.
21. Перетворення земельної власності та землекористування в країнах Латинської Америки.

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в Таблиці 1

Таблиця 1

№	Назва теми	Всього балів	Форма заняття та оцінювання		
			Лекції (ведення конспекту)	Семінари (конспектування, питань, виступ, доповнення)	Практичні Заняття (опрацювання матеріалів для підготовки, успішне виконання завдань)
Розділ 1. Загальна частина (Земельне право як галузь права)					
1	Тема 1. Поняття, предмет, методи та система земельного права України. Джерела земельного права України	5	1	4	-
2	Тема 2. Земельна реформа в Україні. Земельні правовідносини.	5	1	4	-
3	Тема 3. Право власності на землю та право землекористування. Гарантії прав на землю.	5	1	4	-
4	Тема 4. Плата за землю. Державний земельний кадастр. Моніторинг земель.	5	1	4	-

5	Тема 5. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства.	5	1	4	-
Розділ 2. Особлива частина (Правовий режим земель в Україні)					
6	Тема 6. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення.	5	1	4	-
7	Тема 7. Правовий режим земель житлової та громадської забудови.	5	1	4	-
8	Тема 8. Правовий режим земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.	5	1	4	-
9	Тема 9. Правовий режим земель оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення.	5	1	4	-
10	Тема 10. Правовий режим земель лісгосподарського призначення та земель водного фонду	5	1	4	-
11	Тема 11. Правовий режим земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.	5	1	4	-
Разом		55	11	44	-
Виконання завдань для самостійної роботи на написання есе		5			
Іспит		40			
Всього		100 балів			

За ведення конспекту лекцій нараховується 1 бал за кожну тему, що повністю відображена у вашому конспекті. Таким чином, за роботу на лекціях ви можете отримати до 11 балів. Нагадуємо, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб. Запізнення на лекцію так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття студента, що порушує дисципліну або запізнюється. Поважайте працю викладача, ваших товаришів по навчанню та себе – дотримуйтесь дисципліни під час освітнього процесу. Ці ж самі правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). Користування гаджетами для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських, а в окремих випадках і лекційних (при вивченні роботи та доступу різних баз даних та Державних реєстрів з земельних та інших речових прав) занять за вказівкою чи

дозволом викладача. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект або відтворивши в друкованому варіанті та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- ваша присутність та повний конспект семінарських питань забезпечують вам 1 бал;
- для того аби отримати ще один бал слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обгрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);
- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловіте власну точку зору щодо висвітлюваної проблеми й підкріпите її аргументацією, правильно відповісте на уточнюючі питання викладача, ґрунтовним вирішенням ситуаційних задач, то можете отримати ще 2 бали.

Таким чином ваша участь в роботі семінару може принести вам до 4 балів за одне заняття. Пропущений семінар відпрацьовується наданням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання, вирішенням ситуаційних задач.

Самостійна робота оцінюється викладачем з розрахунку 0,5 бала за два повністю висвітлених питання з вищенаведеного списку. За виконання завдань для самостійної роботи ви можете отримати до 2,5 бали.

Кожен курсант (студент, слухач) має до кінця квітня написати та надати викладачу есе на тематику з запропонованого переліку або за власною темою узгодженою з викладачем. Успішне виконання цього завдання оцінюється в 5 балів. При цьому оцінка відбувається узагальненням балів за 5 критеріями: 1) грамотність та оформлення – 0,5 бала; 2) відповідність змісту темі – 0,5 бала; 3) структурна логічність – 0,5 бала; 4) аргументованість висновків – 0,5 бала; 5) оригінальність роботи та культура посилань на джерела – 0,5 бала.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді усного екзамену на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. На екзамені Ви маєте відповісти на 4 питання з переліку наведеного нижче, кожна відповідь дає вам до 10 балів. Якщо під час проходження курсу ви набрали 60 балів то маєте право не здавати залік вдовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--

Питання до екзамену

1. Поняття, предмет та методи земельного права.
2. Принципи земельного права.
3. Земельне право, як навчальна дисципліна.
4. Земельне право, як наука.
5. Функції земельного права.
6. Система земельного права.
7. Співвідношення земельного права з суміжними галузями права.
8. Поняття та зміст джерел земельного права.
9. Конституція, як джерело земельного права.
10. Земельний кодекс, як джерело земельного права.
11. Підзаконні акти, як джерела земельного права.
12. Земельна реформа в Україні.
13. Поняття та структура земельних правовідносин.
14. Класифікація земельних правовідносин.
15. Виникнення, зміна та припинення земельних правовідносин.
16. Поняття і склад земель України.
17. Поняття і загальна характеристика державного управління землями України.
18. Органи, що здійснюють державне управління землями України, і їх компетенція.
19. Поняття, зміст та суб'єкти права власності на землю.
20. Право власності на землю громадян, юридичних осіб, територіальних громад, держави та іноземних держав.
21. Спільна власність на землю.
22. Права та обов'язки власників земельних ділянок.
23. Право користування землею.
24. Права та обов'язки землекористувачів.
25. Право земельного сервітуту.
26. Обмеження прав на землю.
27. Підстави набуття права на землю.
28. Порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами.
29. Норми безоплатної передачі земельних ділянок громадянам.
30. Порядок надання земельних ділянок державної або комунальної у користування.
31. Продаж земельних ділянок або прав на них на конкурентних засадах.
32. Продаж земельних ділянок або прав на них на підставі цивільно-правових угод.
33. Застава земельних ділянок або прав на них.
34. Поняття та форма договору оренди землі.
35. Об'єкти та суб'єкти землекористування на праві оренди.
36. Умови та порядок укладення договору оренди землі.
37. Орендна плата за землю.
38. Права та обов'язки орендодавців і орендарів, захист їх прав.
39. Зміна, припинення, розірвання і поновлення договору оренди землі, порядок державної реєстрації договорів оренди землі.
40. Підстави припинення права власності на земельну ділянку.
41. Підстави припинення права користування земельною ділянкою.
42. Добровільна відмова від права власності або права постійного користування земельною ділянкою.
43. Підстави для примусового припинення прав на земельну ділянку.
44. Порядок припинення права користування земельними ділянками, які

використовуються з порушенням земельного законодавства.

45. Викуп земельних ділянок для суспільних потреб.

46. Примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності.

Конфіскація земельної ділянки.

47. Порядок вилучення земельних ділянок.

48. Захист прав на землю.

49. Відшкодування збитків власникам землі та землекористувач.

50. Поняття і загальна характеристика земельних спорів. Підвідомчість земельних спорів.

51. Поняття та завдання охорони земель.

52. Поняття державного управління за використанням та охороною земель.

53. Правові форми здійснення державного управління за використанням та охороною земель.

54. Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель та відшкодування втрат.

55. Відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва.

56. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних утворень.

57. Планування використання та охорони земель.

58. Загальна характеристика плати за землю.

59. Ставки земельного податку.

60. Пільги щодо плати за землю.

61. Сплата податку.

62. Поняття і загальна характеристика земельного кадастру.

63. Ограни ведення Державного земельного кадастру.

64. Структура державного земельного кадастру.

65. Порядок ведення державного земельного кадастру.

66. Документація Державного земельного кадастру.

67. Кадастровий облік земельних ділянок. Кадастровий номер земельної ділянки.

68. Поняття і завдання державного контролю за використанням та охороною земель.

69. Система органів, що здійснює державний контроль, та їх компетенція.

70. Поняття та етапи проведення державного моніторингу земель.

71. Об'єкти та класифікація моніторингу.

72. Зміст та цілі моніторингу.

73. Екологічна експертиза.

74. Принципи ведення державного моніторингу земель. Документація моніторингу.

75. Поняття і зміст землеустрою.

76. Організація та порядок проведення процесу по землеустрою.

77. Розгляд і затвердження землевпорядних проектів та інших матеріалів з питань землеустрою.

78. Поняття і стадії землевпорядного процесу.

79. Загальна характеристика юридичної відповідальності за земельні правопорушення.

80. Види юридичної відповідальності за земельні правопорушення.

81. Поняття, загальна характеристика і склад земель сільськогосподарського призначення.

82. Особливості правового режиму сільськогосподарських земель.

83. Правовий режим земель, що надані фермерським господарствам.

84. Правовий режим особистого селянського господарства.

85. Поняття та склад земель житлової та громадської забудови.

86. Особливості правового режиму земель громадської та житлової забудови

87. Правовий режим земель для будівництва та обслуговування житлового будинку,

господарських будівель і гаражного будівництва.

88. Поняття та зміст земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.

89. Класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.

90. Правовий режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

91. Правовий режим земель рекреаційного призначення.

92. Правовий режим земель оздоровчого призначення.

93. Правовий режим земель історико-культурного призначення.

94. Поняття про ліс. Функції і значення лісів України. Лісовий фонд України.

95. Користування земельними ділянками лісгосподарського призначення.

96. Права і обов'язки лісокористувачів. Захист їх прав та законних інтересів.

97. Використання лісових ресурсів. Користування земельними ділянками лісгосподарського призначення.

98. Поняття, склад та об'єкти водного фонду і його земель.

99. Державний облік вод та державний водний кадастр. Водокористувачі, їх права та обов'язки.

100. Поняття та зміст земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

101. Правовий режим земель промисловості.

102. Правовий режим земель транспорту.

103. Правовий режим земель зв'язку.

104. Правовий режим земель наданих для потреб оборони.

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Андрейцев В. І. Земельне право і законодавство суверенної України: Актуальні проблеми практичної теорії. - 2-ге вид., випр. - К.: Знання, 2007.

2. Будяченко О. М. Деякі аспекти правового статусу іноземців як суб'єктів прав на землю в Україні / О. М. Будяченко // Південноукраїнський правничий часопис: Науковий журнал. - 10/2006. - № 4. - С.117-119.

3. Будяченко О. М. Спадкування земельної ділянки іноземними фізичними особами / О. М. Будяченко // Південноукраїнський правничий часопис: Науковий журнал. - 2009. - № 4. - С.95-97.

4. Будяченко О. М. Форми набуття іноземними інвесторами прав на землю в Україні / О. М. Будяченко // Держава і право. - 2012. - Вип. 57. - С. 419-424.

5. Будяченко О.М. Земельне право в схемах. Навчальний посібник / О.М.Будяченко - Одеса: ОДУВС, 2017. - 78 с.
6. Глотов М., Примак М. Право власності на землю: набуття, користування, відчуження: Брошура. Громадська організація «Комітет виборців України». - Рівне, 2012. - 92 с.
7. Гринько С. В. Правові аспекти приватизації земель: Навчально-методичний посібник. - К.: КУП НАНУ, 2008. - 58 с.
8. Гуревський В. К. Право приватної власності громадян України на землі сільськогосподарського призначення: Монографія. - Одеса: Астропринт, 2000. - 136 с.
9. Гуревський В. К. Право власника на забудову земельної ділянки // Земельне право України: теорія і практика. - 2007. - № 1. - С. 19-24.
10. Земельне право України: Підручник / За ред. О.О. Погрібного та І.І. Каракаша. - Вид. 2, перероб. і доп. - К.: Істина, 2009. - 600 с.
11. Земельне право України: Підручник / М.В. Шульга (кер. авт. кол.), Г. В. Анісімова, Н. О. Багай, А. П. Гетьман та ін.; За ред. М. В. Шульги. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - 368 с.
12. Земельне право: Підручник / Під ред. В. І. Семчика та П. Ф. Кулініча.- К., 2001. - 424 с.
13. Земельне право України: загальна частина [текст]: навч. посібн. / А. І. Ріпенко, О. М. Пащенко: Видавництво ТОВ «Удача», 2013. - 80 с.
14. Земельне право України: загальна частина [текст]: навч. посібн. / А. І. Ріпенко, О. М. Пащенко. - Київ : ВД «Дакор», 2016. - 236 с.
15. Кобецька Н. Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики: монографія / Н.Р. Кобецька. - Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. - 271 с.
16. Корнєєв Ю. В., Мацелик М. О. Земельне право: Навч. пос. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 240 с.
17. Ковальський Д. В., Панькова Л. О. Земельні відносини в Україні: - К.: Юрінком Інтер, 2009. - 720 с.
18. Кулинич П. Ф. Принцип пріоритету сільськогосподарського використання земель у земельному праві // Право України. - 2004. - № 8. - С. 45-49.
19. Кулинич П. Ф. Мораторій на відчуження сільськогосподарських земель: правові та соціально-економічні проблеми // Земельне право України: теорія і практика. - 2007. - № 2. - С. 32-42.
20. Корнєєв Ю. В. Земельне право: 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб.-К.: Центр учбової літератури, 2011. - 248 с.
21. Маковій В. П. Набувальна давність у цивільному праві: теорія та практика: Монографія/ В. П. Маковій. - Одеса: Одеський державний університет внутрішніх справ, 2014. - 232 с.
22. Маковій В. П. Набуття речового права на земельну ділянку за давністю користування: реалії та перспективи / В. П. Маковій // Вісник господарського судочинства. - 2008. - № 3. - С.129-134.
23. Міняйлик І. Ю., Гунчак А. В. Поняття, види та порядок встановлення земельних сервітутів // Земельне право України: теорія і практика. - 2007. - № 11-12. - С. 25-31.

24. Мірошніченко А. М. Земельне право України: Навчальний посібник.- К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2007. - 432 с.
25. Мірошніченко А. М. Колізії у правовому регулюванні земельних відносин в Україні: 2-ге вид., перероб. і допов. - К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010.-270 с.
26. Мірошніченко А. М. Земельне право України: Підручник., К.: Правова Єдність, 2011.
27. Мироненко В.П. Земельне право України: Навчальний посібник / За загальною редакцією Мироненко В. П. – К.: Алерта, 2018.– 350 с
28. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / Кол. авт.: Л. О. Бондар, А. П. Гетьман, В. Г. Гончаренко та ін.; За заг. ред. В. В. Медведчука. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - 656 с.
29. Носік В. В. Право власності на землю Українського народу. Монографія. - К.: Юрінком Інтер. - 2006. - 554 с.
30. Пашенко О. М. Особливості правового режиму земель оборони // Земельне право України: теорія і практика. - 2007. - № 1. - С. 32-36.
31. Пашенко О. М. Сучасні тенденції кодифікації земельного законодавства України // Земельне право України: теорія і практика. - 2006. -№ 2. - С. 3-11.
32. Семчик В. І., Кулініч П. Ф., Шульга М. В. Земельне право України: Підруч. для студ. юрид. спец.вищ.навч.закл./ В. І. Семчик, П. Ф. Кулинич, М. В. Шульга. - К.: Вид. Дім «ІнЮре», 2008. - 600 с.
33. Шеремет А. П. Земельне право України: Навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. / А. П. Шеремет. - 2-ге вид. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 632 с.

Допоміжна:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України // ВВР України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Земельний кодекс України // ВВР України. - 2002. - № 3-4. - Ст. 27.
3. Цивільний кодекс України // ВВР України. - 2003. - № 40-44. - Ст. 356.
4. Лісовий кодекс України в редакції Закону від 8 лютого 2006 року // ВВР України. - 2006. - № 21. - Ст. 170.
5. Кодекс України про надра // ВВР України. - 1994. - № 36. - Ст. 340.
6. Водний кодекс України // ВВР України. - 1995. - № 24. - Ст. 189.
7. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року // ВВР України. - 1991. - № 41. - Ст. 546.
8. Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16 червня 1992 року // ВВР України. - 1992. - № 34. - Ст. 502.
9. Про меліорацію земель: Закон України від 14 січня 2000 року // ВВР України. - 2000. - № 11. - Ст. 90.
10. Про землеустрій: Закон України від 22 травня 2003 року // ВВР України. - 2003. - № 36. - Ст. 282.
11. Про концесії: Закон України від 16 липня 1999 року // ВВР України. - 1999. - № 41. - Ст. 372.
12. Про основи містобудування: Закон України від 17 листопада 1992 року // ВВР України. - 1992. - № 52. - Ст. 683.
13. Про планування і забудову територій: Закон України від 20 квітня 2000 року // ВВР України. - 2000. - № 31. - Ст. 250.

14. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15 травня 2003 року // Офіційний вісник України. - 2003. - № 23. - Ст. 1014.
15. Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003 року // ВВР України. - 2003. - № 45. - Ст. 363.
16. Про іпотеку: Закон України від 5 червня 2003 року // ВВР України. - 2003. - № 38. - Ст. 313.
17. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв): Закон України від 5 червня 2003 року // ВВР України. - 2003. - № 38. - Ст. 314.
18. Про охорону земель: Закон України від 19 червня 2003 року // ВВР України. - 2003. - № 39. - Ст. 349.
19. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19 червня 2003 року // ВВР України. - 2003. - № 39. - Ст. 350.
20. Про оренду землі: Закон України в редакції від 2 жовтня 2003 року // ВВР України. - 2004. - № 10. - Ст. 102.
21. Про використання земель оборони: Закон України від 27 листопада 2003 року // ВВР України. - 2004. - № 14. - Ст. 209.
22. Про оцінку земель: Закон України від 11 грудня 2003 року // ВВР України. - 2004. - № 15. - Ст. 229.
23. Про розмежування земель державної та комунальної власності: Закон України від 5 лютого 2004 року // ВВР України. - 2004. - № 35. - Ст. 411.
24. Про державну експертизу землепорядної документації: Закон України від 17 червня 2004 року // ВВР України. - 2004. - № 38. - Ст. 471.
25. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 11 лютого 2010 року // ВВР України. - 2010. - № 18. - Ст. 141.
26. Про захист конституційних прав громадян на землю: Закон України від 20 січня 2005 року // ВВР України. - 2005. - № 10. - Ст. 194.
27. Про порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі і землекористувачам: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 1993 року // 36. постанов Уряду України. - 1993. - № 10. - Ст. 193.
28. Про затвердження Методики визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2007 року № 963 // Офіційний вісник України. - 2007. - № 55. - Ст. 2221.
29. Про затвердження Положення про порядок оформлення, видачі і реєстрації приписів у разі виявлення порушень земельного законодавства: Наказ Держкомзему від 9 березня 2004 року // Офіційний вісник України. - 2004. - № 12. - Ст. 767.
30. Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму охорони на території забороненої зони та контрольованої зони гідроелектротехнічних споруд: Постанова Кабінету Міністрів України № 416 від 31 березня 2004 року // Офіційний вісник України. - 2004. - № 13. - Ст. 900.
31. Про затвердження Порядку зміни цільового призначення земель, які перебувають у власності громадян або юридичних осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2002 року № 502 // Офіційний вісник України. - 2002. - № 15. - Ст. 818.
32. Про експертну грошову оцінку земельних ділянок: Постанова Кабінету Міністрів України № 1531 від 11 жовтня 2002 року // Урядовий кур'єр. - 2002. - 23 жовтня.

1. Вісник Верховного Суду України [Елект. ресурс.]. – Режим доступу: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>.
2. Голос України [Елект. ресурс.]. – Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/>
3. Інформаційний центр Міністерства юстиції України [Елект. ресурс.]. – Режим доступу: <http://www.informjust.kiev.ua/>.
4. Право України [Елект. ресурс.]. – Режим доступу: <http://pravoua.com.ua/ua/index.php?linkmu=golovna>.
5. Український юридичний портал [Елект. ресурс.]. – Режим доступу: <http://www.zakoni.com.ua>.
6. Урядовий кур'єр [Елект. ресурс.]. – Режим доступу: <http://ukurier.gov.ua/>.
7. Міністерство аграрної політики та продовольства України [Елект. ресурс.]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>
8. «Асоціація фермерів та приватних землевласників України» [Елект. ресурс.]. – Режим доступу: <http://farmer.co.ua/>.
<https://pidruchniki.com>.
10. <https://juristoff.com/resyrsi/biblioteka>.
11. http://irbis-nbu.gov.ua/info_law.html.
12. <https://rada.gov.ua>.